

Nr 6.

Utrikesutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av Sveriges anslutning till Europarådet.

Genom en till utrikesutskottet hänvisad proposition av den 6 maj 1949, nr 214, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärendena för nämnda dag samt med överlämnande av en den 5 maj 1949 undertecknad stadga för Europarådet äskat riksdagens godkännande av Sveriges anslutning till nämnda stadga.

Till utskottet har jämväl hänvisats en av herr *Hagberg* i Luleå *m. fl.* inom andra kammaren väckt motion, nr 417, i anledning av Kungl. Maj:ts nyssnämnda proposition. I motionen föreslås, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 214.

Till utskottet ha slutligen också hänvisats tvenne av ministern för utrikes ärendena den 20 maj 1949 dagtecknade till första kammarens resp. andra kammarens talman riktade skrivelser, vari Kungl. Maj:t hemställer om föranstaltande av det val av ombud till Europarådets rådgivande församling med suppleanter, vartill riksdagens beslut beträffande proposition 214 kan föranleda.

Departementschefen har i ärendet anfört bl. a. följande:

Det tilltänkta Europarådet skall enligt stadgan syssla med ekonomiska, sociala, kulturella, vetenskapliga, juridiska och administrativa ämnen. Dess mål är dels att skydda och förverkliga sådana värden som mänskliga rättigheter, politisk frihet och rättslig ordning, dels att verka för ekonomiskt och socialt framåtskridande.

Eftersom en allmän uppfattning torde ha varit att Europarådet skulle få sitt huvudsakliga verksamhetsfält på den ekonomiska politikens område, kan det frågas, huruvida ett verkligt behov av en ny europeisk organisation finnes vid sidan av redan bestående organ. Förenta Nationernas ekonomiska Europakommission, som har sitt säte i Genève, verkställer ingående undersökningar av det ekonomiska läget i Europa och behandlar dessutom en rad av praktiska, ekonomiska uppgifter. Den i samband med Marshallhjälpn tillkomna Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete, som har sitt säte i Paris, har närmast till uppgift att utarbeta och genomföra ett gemensamt återuppbyggnadsprogram. Medan de östeuropeiska staterna — fränsett Grekland och Turkiet — avböjt att ingå i sistnämnda organisation, deltaga de som bekant i Genèvekommissionens verksamhet. Ytterligare må erinras om den internationella handelsorganisation, som skall

finnas enligt den s. k. Havannastadgan och som har att befatta sig med frågor om utrikeshandel, konkurrensrestriktioner m. m.

Det nya Europarådet skall i princip icke inkräkta på de befintliga organisationernas arbetsfält. De aktuella återuppbyggnadsfrågorna torde framdeles som hittills komma att koncentreras till Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete. Sistnämnda organisation har dessutom redan upptagit till utredning vissa ekonomiska spörsmål på längre sikt, exempelvis tullunionsproblemet.

Europarådet utgör tills vidare en mera begränsad grupp av stater än någon av de förut nämnda organisationerna. Härmed sammanhänger den betydelse, som enligt stadgan skall tillmätas medlemsstaternas anslutning till en demokratisk livssyn. Då det förutsattes för medlemskap, att vederbörande stat godtager principerna om rättslig ordning, om individernas mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, får detta anses innebära, att medlemsstaterna skola i praktiken erkänna de medborgerliga rättigheter, som tillhöra varje äkta demokratiskt statskick: allmän rösträtt, yttrandefrihet, tryckfrihet, församlings- och föreningsrätt. Kravet på rättslig ordning innefattar tydligen såväl ordnade rättsförhållanden över huvud som trygghet för de enskilda mot godtycklig behandling av myndigheterna.

Huruvida den nya organisationen kan finna ett lämpligt arbetsfält och inom detta göra värdefulla insatser, kommer att i hög grad bero av medlemsstaternas initiativförmåga och intresse för samarbete. Jag finner det i varje fall naturligt, att Sverige ansluter sig även till denna organisation och för sin del medverkar till att göra dess program till en realitet.

Liksom Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete har Europarådet två organ, i stadgan kallade ministerkommittén och församlingen. Betydande olikheter föreligga dock i avseende på strukturen av de organ, genom vilka de bägge sammanslutningarna verka.

Europarådets ministerkommitté består av representanter för samtliga anslutna staters regeringar, regelmässigt utrikesministrarna, och är icke såsom Parisorganisationens exekutivkommitté ett organ, till vilket ett mindre antal medlemsstater väljes.

En nyhet i Europarådets struktur är vidare, att det andra organet, församlingen, skall bestå av delegater med individuell rösträtt. Antalet varierar med statens befolkningstal. Delegationen för en medlemsstat skall alltså ej uppträda kollektivt eller vara bunden av regeringens instruktioner. Härigenom blir församlingen i högre grad ett fritt forum för meningsbrytningar än om det system hade valts, som tillämpas inom Förenta Nationerna. En konsekvens av anordningen blir å andra sidan, att delegationernas medlemmar i intet avseende binda sina regeringar.

Beträffande utseendet av delegerade i församlingen lämnar stadgan stor frihet åt de olika medlemsstaterna att välja den procedur, som befinnes lämplig. För Sveriges del vill jag förorda, att riksdagens kamrar var för sig välja tre delegater bland kammarens ledamöter samt personliga suppleanter för envar av dem. Mandattiden torde lämpligen bestämmas till ett år i

sänder. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att genom skrivelse till riksdagen årligen anhålla, att delegater utses.

I fråga om kostnaderna för Sveriges medverkan i Europarådet är det ännu icke möjligt att framlägga några specificerade anslagskrav. Jag förutsätter emellertid, att kostnaderna för Sveriges representation i ministerkommittén och den rådgivande församlingen skola få bestridas från förslagsanslaget till särskilda förhandlingar med främmande makter samt att även Sveriges bidrag till Europarådets gemensamma kostnader, därest icke riksdagen finner anledning till erinran häremot, skall få utgå från samma anslag intill dess att riksdagen kan besluta annorlunda.

Utskottet, som under ärendets föredragning inhämtat ytterligare upplysningar och som till behandling i ett sammanhang upptagit både propositionen 214 och den i andra kammaren väckta motionen nr 417, ansluter sig till de av departementschefen utvecklade grunder, varpå Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att Sverige måtte ansluta sig till Europarådet och för sin del medverka till att göra dess program till en realitet. Utskottet avstyrker förty yrkandet i den till utskottet hänvisade i andra kammaren väckta motionen nr 417. Beträffande enskildheterna i propositionen önskar emellertid utskottet göra vissa ytterligare uttalanden. Av artikel 23, a 2) av Europarådets stadga framgår, att den rådgivande församlingens befogenhet att själv uppföra frågor på sin dagordning är betingad av ministerkommitténs bifall härtill. Utskottet vill med anledning härav uttala förhoppningen att ifrågavarande bestämmelse i stadgan icke måtte så tillämpas, att församlingens möjligheter att till dryftande upptaga frågor inom Europarådets verksamhetsområde bli alltför snävt begränsade. Ytterligare har utskottet bemärkt, att enligt Kungl. Maj:ts förslag, sådant det återfinnes i departementschefens här ovan återgivna yttrande och sedermera särskilt tillkännagivits i ministerns för utrikes ärendena ovan berörda till riksdagens talmän riktade och till utskottet hänvisade skrivelser av den 20 maj 1949, de sex svenska delegaterna till församlingen skola väljas på så sätt, att vardera kammaren utser tre delegater bland kammarens ledamöter samt personliga suppleanter för envar av dem. Utskottet föreslår, att det i propositionen sålunda angivna tillvägagångssättet för utseende av delegater måtte ändras därhän, att vardera kammaren vid valet icke skall vara hänvisad endast till ledamöter av samma kammare, utan att valet av såväl ordinarie delegater som suppleanter skall kunna företagas bland riksdagens ledamöter. Utskottet förutsätter vidare, att i händelse ytterligare förfall skulle uppstå, Kungl. Maj:t måtte utse erforderliga ersättare.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- 1) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts föresvarande proposition samt med avslag å motion II: 417, meddela av Kungl. Maj:t äskat godkännande av den med propositionen överlämnade, den 5 maj 1949 undertecknade stadgan för Europarådet,

Utrikesutskottets utlåtande nr 6.

samt 2) att riksdagen måtte besluta, att de sex ombud i Europarådets rådgivande församling, vilka Sverige enligt Europarådets stadga är berättigat att utse, skola jämte suppleant för en var av dem årligen på sätt som för val av riksdagens revisorer är stadgat, väljas till halva antalet av vardera kammaren bland riksdagens ledamöter för tiden från valet till dess nytt val under nästföljande år företagits.

Stockholm den 24 maj 1949.

På utrikesutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Lindström, Domö, Gränebo, Gjöres, Pauli, Ekman, Sjödahl och Bergvall;

från andra kammaren: herrar Skoglund, Ward, Ohlin, Fast, Hallén, Hedlund i Rådomb och Kristensson i Osby.
